

Húsvét ünnepe után 6. vasárnap (Exaudi)

► 1Pt 4,7–11

Ültetéssezon

A vasárnap jellege

Vasárnapunk „a húsvéti hálaadásból átvezet pünkösd előkészületeire: a Szentlélek meglevenítő tüzeinek jelenléteért könyörög” (HAFENSCHER 2010, 328. o.). Exaudi vasárnapját a 27. zsoltárból vett kezdőszó fémjelzi: „*Halld meg, Uram, hívó hangomat!*” (Zsolt 27,7) A vasárnap témája: „Meghallgatja [az Úr] erőtlén népe kiáltását”. Krisztológiai értelemben Exaudi a nagyszombathoz hasonló hullámvölgyet jelöl a történetben. Míg ott nagypéntek és húsvét közt a halál csöndje (pokorra alászállás) dominál, itt a mennybemenetelkor az immanens létezés maga mögött hagyó Jézus

és a még csak megígért Paraklétosz érkezése között vagyunk, az elhagyatott világ kétségbeesett kiáltása, sőt Isten-hívása tör az egek felé.

Amit a textusról tudni kell

Alapigénk az ógyházi perikóparend epistolája. Az oltár előtt kötelező evangélium Jn 15,26–16,4, ahol Jézus a világ által gyűlölt keresztényeket vigasztalja, és a Pártfogó eljövételét ígéri.

Míg Péter első levele elején Péter apostol maga köszönt, 1Pt 5,12 arra utal, hogy Szilvánusz írta a levelet, ami magyarázza, hogy benne Péter

és Pál teológiája egyaránt megjelenik. A levél egész alapkonceptiója szépen illeszkedik Exaudi vasárnapjához: Péter erősíteni akarja a pogány világ fojtogatásában élő, reményvesztett keresztényeket. A kezdődő keresztényüldözések (64: Néró, 96: Domitianus) közepette a kis gyülekezetek elveszve, elhagyottnak érzik magukat. A levél terminusa: *jövevények* vagyunk (1,1.17; 2,11). „A keresztények jövevények e világban, olyan emberek, akik útra keltek (1,13) [...], akiknek igazi hazája a mennyben van.” (*Biblia – magyarázó jegyzetekkel*) Péter ezeknek az Istenhez kiáltó keresztényeknek igyekszik reményt és praktikus életvezetési utasításokat adni egy ellenséges társadalomba való békés beilleszkedéshez.

A 7. vers konkrétan az Istenhez kiáltás (exaudi) jellegét hozza, de a pánik és kétségbeesés helyett a higgadt és tudatos, csendes imádkozásba csatornázva. A 8–9. vers a gyülekezet tagjai közötti szeretetkapcsolat erősítését célozza. Kérdés, hogy felszólítható-e egy közösség a szeretetre, számonkérhető-e, segít-e, ha parancsba adjuk... A 10–11. versben erősen előjön a páli teológia: a karizmák, kegyelmi ajándékok helyes használatát taglalja a levél (lásd 1Kor 12,1–6). Két csoportba osztva, az ige szolgálatát és a karitatív, szociális segítőmunkát hangsúlyozva, ami a mai napig érvényes program a keresztény egyházak számára, olyannyira, hogy ezek jelentőségének egy az egyhez arányára is sokkal jobban kellene törekednünk.

A perikópa megértése

A „bölc és józan” (4,7), tudatos és nyugalmas imagyakorlat több évezredes hagyománya különös ösvényeken keresztül utat talál a jelen kereszténységébe is. Péter első levelében a konkrét szorongás és rettegés elűzésének spirituális technikája hasonló, de rejtettebb módon minden korban megjelenik: a sivatagi atyáknál, remetéknél,

majd a szerzetesi lelkiségben, Luther hosszú reggeli imaidejében, a jezsuita Anthony DeMello, a karizmatikus protestáns André Rabe vagy éppen a lelkészakadémia keretei között a Percze Sándor és Varga Gyöngyi vezette lelkigyakorlatokban. Ennek értékeit itt nem részletezem, de jegyezzük meg, hogy ma is sokkal népszerűbb egyfajta eksztatikus, látványos műsorszerű imaforma, az „utcasarkok” dicsőítő világa a „belső szobákkal” ellentétben.

A keresztény közösségek egy vezető felszólításaival szerveződő belső rendje feltétlenül hordoz kockázatokat, amelyeket sosem szabad szem elől téveszteni. Idén már negyvennyolc éve történt a jonestowni tömeges öngyilkosság tragédiája, ami figyelmeztető jelként mindig a szemünk előtt kell legyen.

Igehirdetési vázlat

Keret – intro

Hamarosan vége a tavasznak, az ültetési szezonnak. A vetemény már a földben. Május végén még lehet hagymás, gumós növényeket ültetni, palántákat, földlabdás facsemetéket. Az ültetés csodás kertészkedés – végre nem beszántás, levágás, nyírás, metszés, fűrészelés, hanem új élet behozatala a kertünkbe. Sok mindenre kell figyelni. Ezekből egy nagyon egyszerű ültetési szabályra figyelmeztet minket a mai alapigénk.

Kívül-belül

Fel kell tudnunk ismerni a növénykénk részeit: gyökér, szár, levelek. Legyünk annyira lutheránusok, hogy tudjuk: a közösség, a gyülekezet nem eszköz, hanem eredmény, termés, gyümölcs, a Lélek gyümölcse. Péter a keresztényüldözés szította ellenséges társadalomban túlélni akaró, még apró gyülekezeteket próbálja megerősíteni. A külső nyomás bizonyára belső konfliktusokat is eredményezett, ezt igyekszik a tekintély utasításaival rendezni, szeretetre és folytonos Istentől függés-

re vezetni őket. Az apostoli intést követve a vége egy jól védett, de önmagába fordult, bezárkózott gyülekezet lehet.

Belső élet

Jézus szeret figyelmeztetni, hogy az imádkozásunk bensőséges, intim kapcsolat Istennel, magánügy, tere a belső szoba csöndje és magánya. Törekednünk kell, hogy bölcs és józan legyen ez az imádság, a szívünk és agyunk megtisztulhasson gyűlöletől, keserűségtől, rettegetől, a valóságtól menekülés pótszereitől. Az imádkozás nem közösségi előadás, vallásos parádézás. Ez a csönd a személyes, spirituális táptalaj, ebből eredünk külön-külön, ebbe gyökerezünk, de egymás mellett mégis egy kertté növekedünk.

Külső élet

Az alapigénk rajzolta modell, a szeretetből fakadó három tennivaló: *vendégszeretet, igehirdetés, karitatív szolgálat* viszont nem maradhat a közösség szűk keretein belül. Sőt Jézus maga szavával és életével ennek éppen az ellenkezőjét hangsúlyozza: mindhárom területen ki kell lépünk a világba, sóvá és kovásszá kell lennünk. Egyenként, keresztényként személyes felelősségünk is ez a kilépés, de gyülekezetként és főleg egyházként különösen is. És kik felé kell nyitnunk? Jézus a végtelenbe tágítja a horizontot, az ő kegyelmes üzenete nem ismer határokat, egyetemes. Éppen ez a krisztusi lényeg, hogy nemcsak egy kiválasztott belső kör, beavatottak titkos társasága számára szól az evangélium, hanem a Föld végső határáig.

Keret – konklúzió

Az ültetésnél persze legyen elég mély a lyuk, beiszapolva, kigazolva. De a lényeg: a gyökér kerüljön a földre, ne pedig fejfelé! Ez nagyon triviálisnak tűnik, de például a vallásos élet területén könnyen a feje tetejére áll minden. Pedig elméletben mennyire egyszerű lenne: a csöndből táplálkozó intim imádság a gyökér; a belő-

le fakadó szár, törzs, levelek, virágok az ég felé törnek. Exaudi vasárnapjának Istenhez, Istenért kiáltásával. A gyümölcs pedig maga a kert, a közösség lesz – a megosztott szeretet cselekedetei révén: a befogadás, az üzenet és a felelősség révén.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

Amint említettem, Jn 15,26–16,4, a kötelező lekción, az ógyházi evangélium csodásan kifejezi Exaudi vasárnap mennybemenetel és pünkösöd közre rekesztett, istenhiányt megelő teológiai helyzetét. A fakultatív Jer 31,31–34 a szívbe helyezett törvénnyel, a kiválasztottság alanyi élményével egészíti ezt ki.

Ének

EÉ 472: Scholz László szövege szépen illeszkedik a textus üzenetéhez.

Szemléltetés

Alapigénk üzenetét szimbolizálандó a szószékre is felvihető egy tetraéder alakzat, amelyen szépen bemutatható a szeretetből (felső csúcs) fakadó három feladat, gyümölcs (három alsó csúcs). Erre egy olyan cserepes virág is alkalmas lehet, amelynek három virága van: a láthatatlan gyökér a csönd imája, a megtartó szár a szeretet, és a virágok hármasa: a vendégszeretet, az igehirdetés és a karitatív szolgálat.

Illusztrációk

TÖRTÉNET

A bűn elfedezése szeretettel elsőre szörnyen rosszul hangzik, és könnyen félreértelmezhető. A városunk ökumenikus lelkeszi megbeszélésén a református kolléga a következő mondatot mondta Pintér Béla (zenész) és egy helyi lelkesz hasonló

bukása kapcsán: „A gonosz támad minket, csak akkor tudunk ellenállni, ha mi, lelkesek mindnyájan egymásnak vetjük a hátunkat, és úgy védekezünk.” A jól hangzó mondat több rétegben rejt csapdát, és válik igazán ijesztővé. A Szentírás biztosan nem ezt üzeni.

A tanítvány egy kis bölcsességet akart hallani.

– Menj, ülj be a celládba, s a cellád megtanítt a bölcsességre – mondta a Mester.

– De nekem nincs cellám. Én nem vagyok szerzetes.

– Igenis van cellád. Nézz magadba.

Anthony de Mello: *A legbelső*

VERS

Olav H. Hauge: *És bánat voltam*

És bánat voltam és barlangban lakoztam.

És gőg voltam és a csillagokra építettem.

Most a szomszéd fán építetek,
és amikor fölébrednek reggel,
arany szálakat fűz tübe a fenő.

Felhasznált és ajánlott irodalom

Biblia. Magyarázó jegyzetekkel. Kálvin Kiadó, Budapest, 1997.

Evangélikus istentisztelet. Liturgikus könyv. Luther Kiadó, Budapest, 2007.

HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgika. A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben.* Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, Budapest.

HAUGE, Olav H. 1990. *Almafa őszi szélben.* Ford. Tótfalusi István. Európa Könyvkiadó, Budapest.

MELLO, Anthony de 1996. *A csend szava. Egy perc bölcsesség.* Ford. Török Péter. Távlatok Kiadó – Korda Kiadó, Budapest–Kecskemét.

VARGA Zsigmond J. 1992. *Újszövetségi görög–magyar szótár.* Református Zsinati Iroda Sajtóosztálya, Budapest.

■ NOVOTNY DÁNIEL